

הרה"ג ר' אברהם משה הלפרין שליט"א,
מראשי המכון המדעי טכנולוגי להלכה, שנוסד ע"י אביו שליט"א

מזפיע בתורה

ישראל הרשק

**הפיתוחים הטכנולוגיים
המתקדמים ביותר זוכים
לבחינה בעיניים תורניות
הלכתיות, כאשר מי שמגיע
להתייעץ עם רבני המכון אלו
בכירים בזרועות הבטחון, מנהלי
בתי חולים וסתם יהודים ■
כיצד מצליח המכון, שמלווה
מזה שנות דור את ההתפתחות
הטכנולוגית המתקדמת, לעקוב
אחר כל פיתוח והתקדמות
ולבחון את הדברים בראי
ההלכה? ■ הפוך בה**

אם עסקנו בגירס המיכשור הטכנולוגי המתקדם והעמדתו לשירות עולם הכשרות, אך טבעי הוא שנפנה מבט למי שמלווה מזה שנים את התפתחות הטכנולוגיה, כאשר משימתו היא למצוא את התשובה ההלכתית המסתעפת מכל התפתחות שכזו. זהו 'המכון המדעי טכנולוגי להלכה', שכיום נחשב לגוף בר-סמכא בכל נושא הדרוש חוות הדעת הלכתית תוך בחינת הסוגיה הטכנולוגית על כל היבטיה. השאלות האלו צצות כיום על כל צעד ושעל. המקררים מתקדמים ולפתע מתברר שכיבוי הנורה בהם אינו מתיר את פתיחתם בשבת. המזגנים שהופכים כירור הלכתי, יתר, עד ייסה לבית ממוזג בשבת דורשת כירור הלכתי, אך לא גם פתיחת כרו בעולם שבו הברזים נשלטים מרחוק או אפילו חציית כביש, כשהרמזורים מזהים באמצעות סנסורים מיוחדים את תנועת הרכיב הרגל, הופכת למורכבת פתאום. השאלות הללו מתנקזות מזה שנים אל המכון המדעי טכנולוגי להלכה, כשמי שמזוהה עמו יותר מכל הוא הגאון רבי לוי יצחק הלפרין שליט"א, אשר חבר בו מאז הקמתו. במכון עוסק צוות של תלמידי חכמים שידם רב להם גם בעולם המדע והטכנולוגיה בביורר שאלות וסוגיות, הצצות לאור ההתפתחות הטכנולוגית המסחררת, כאשר לכל פיתוח וקפיצת מדרגה בעולם המדעי הם מוצאים את התשובה ההלכתית המסתמכת על דברי חז"ל, הראשונים והאחרונים, והיא מאירה את הנושא כאור בהיר.

מחסן חלפים

המכון, הפועל מתוך מבנה ערבי צנוע וצר ממדים – אפילו צו הריסה יצא עליו לאחרונה – בשכונת בית וגן הירושלמית, מצליח להכות בהלם את הבאים בשערי. הרב הלפרין עצמו, כך תגלו להפתעתכם, רחוק כרחוק מזרח ממערב מכל מה שמסמל את הקידמה הטכנולוגית: הוא יושב על כסא פשוט ליד שולחן פשוט עוד יותר. לצידו ניצבת מספר כונניות ספרים עתיקות ועמוסות. תשובותיו, אגב, נכתבות על גבי עט ונייר, בדיוק כפי שכתב בשעתו, לפני כחמישים שנה, את חיבורו שהציב את ייודות החשמל בשבת ואשר עליו שקד יחד עם מרן הגאון שלמה זלמן אייזנברג זצ"ל.

מדהים, אבל האישי שמספק תשובות ערכניות לשאלות המתעוררות כתוצאה מההתפתחות המואצת שעוברת על עולם המחשבים, אינו מחזיק על שולחנו צג כלשהו שלא לדבר על מקלדת. קשה להאמין, אבל מי שכתב עשרות תשובות המתייחסות למחשבים, אינו מודע כלל לתוכנת החיפוש במאגר תורני. אם יש למצוא ציטוט באחד הספרים – לשם כך בדיוק ניצבת כוננית הספרים שלצידו. המקום כולו נראה כמו מחסן חלפים אחר ענק. המעברים חסומים כתוצאה ממקררים, תנורי אפיה, מזגנים מפורקים, קולרים ומיני כרים, מיחמים ופלטות חשמליות, שגודשת כל פינה במכון. אלה הם מכשירי חשמל שיצרניהם או יבואניהם מבקשים את אישורו ההלכתי של המכון, והם באמצע תהליך הבדיקה הקפדנית של רבני המכון ומהנדסיו.

אנגליה – לא בבית ספרנו

המכון הוקם לפני כיוכל בידי קבוצה קטנה של מדענים דתיים, בעלי שם עולמי כל אחד בתחומו, שראתה כבר אז את הדילמות התורניות-מוסריות הקשות העולולות להיווצר כמקביל להתפתחות המואצת של המדע והטכנולוגיה. על קבוצה נבחרת זו – שמרבית אנשיה כבר אינם בין החיים – נמנו אנשי מדע מפורסמים, כמו פרופ' זאב לב, חתן פרס ישראל לפיסיקה; פרופ' בנימין זאב פורנקל, גם הוא פיסיקאי בעל שם עולמי; פרופ' יהודה לוי; פרופ' אברהם הלפרין ועוד. לימים חברו אליהם מדענים בכירים נוספים מעולי ברית המועצות דאז, כמו פרופ' ירמיהו ברנבור פרופ' גרשום רובנשטיין.

מכין בני הקבוצה הנבחרת של רבני המכון בלט אז עילוי צעיר ומבריק – הגאון רבי לוי יצחק הלפרין, ליד ירושלים, שהתחנך במוסדותיה ובישיבותיה ובישיבת

סלבודקה בבני ברק, וכבר הספיק לכהן כר"מ ומרביץ תורה בישיבת "תורת אמת" הבר"ד. הוא זה שהיה עמוד התווך של פעילות המכון, ניווט את דרכו וקבע את תחומי פעילותו ובמשך השנים התמנה לעמוד בראשו.

ומעניין, שער ליום יסוד המכון מילא הגר"י הלפרין את כרסו אך ורק בשיש ופוסקים. בנו, הג"ר אברהם משה הלפרין שליט"א, רב ד'קהל חסידים ברמות פולין, אב"ד בר"ץ קהילת אונגוואר, אך מי שרואה לעצמו לזכות את היותו עומד ומשמש לצד אביו הגדול ולסייעו בעבודתו, מספר כי "אבא מעולם לא למד לימודי חול, מעבר ללימודי החשבון הבסיסיים שלמד בת"י. מעולם לא פתח ספר מדעי מכל סוג שהוא, הוא גם לא ידע לשנן אפילו נוסחה מתמטית או פיזיקלית אחת. מעבר לכך, הוא אינו יודע עד היום לקרוא ואף לשוחח באנגלית – עיקרון שהוא שומר עליו בקנאות רבה עד היום – מה שלא מפריע לו לנהל דיאלוגים ארוכים עם מדענים מכל רחבי העולם..."

קבוצת הפרופסורים והמדענים, שבחלקם הגדול היו "יקים" יוצאי גרמניה והנכי אסכולת תורה עם דרך ארץ, עמדו משתאים לנוכח האבך הירושלמי חסיד, אשר תוך זמן קצר

קלט נוסחאות ויסודות פיזיקליים מורכבים. שנים מאוחר יותר כשיצא הרב הלפרין לארה"ב לשם לימוד נושא המעבר בוריו נפגש עם מהנדסי מעליות בעלי שם עולמי, נידו שיחות ממושכות באמצעות מתורגמנים. במהלך השיחות נשאלה השאלה היכן ובאיזה למד כבודו? להפתעתם הרבה השיב כי לא רק שא תעודת בגרות מבית ספר על יסודי, אלא שאין לו תעודת גמר של בית ספר יסודי.

שו"ת בירחוב יפו

כבר אז שם את עינו עליו, פוסק הדור מרן הגאון שלמה זלמן אייזנברג זצ"ל. חלק גדול מהמדענים המכון התגוררו בשכונת רחביה הסמוכה לשכונת שעון והיו מבאי ביתו של מרן הגרש"י. כטביעת עינו הבחין מיד בכשרונותיו הנדירים של הרב הלפרין ובתח הייחודיות, הוא קירב אותו מאד, והיה מתייחס בו רבה ובכבוד ראש מוחלט לדעתו.

לא נדיר היה שהטלפון בביתו של הרב הלפרין בשעת לילה מאוחרת או בשעת בוקר מוקדמת, בשעת "שלמה זלמן אייזנברג" – כפי שנהג להזדהות בפני מדהימה – ובפיו ראייה חדשה לדבריו או להיפך ל לטיעונו של הרב הלפרין. הם דנו רבות, כאשר היו נידו סבוכים, כמו יחס השפעת משקל האדם בייוריה במעלי גרדי "סוף וטומאה לצאת" ביחס לטומאות כהנים חוליים, שבהם נחלקו רבות. במקרים כגון אלו היה הג מציע לפנות למחוטנו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, שיו כיבור" ביניהם ויכריע ביושר דעתו עם מי הצדק. אגב, אחד הפרוייקטים המרכזיים שהמכון עסק בו ב שנים ארוכות הוא תכנון המרכז הרפואי של ישע"י צדק המסד ועד הטפנות לאור ההלכה. הרב הלפרין ליווה בניית כל המערכות בבית החולים, כשמעניין לציין כי ב הקיסור המשותף לבשר ולחלב או למאכלים כשרים וט התגלתה ע"י הגר"י הלפרין בעת תכנון מערכת המטבולי המרכז הרפואי. עד לאותה שעה לא עלתה על דעתו איש כי יש בכך בעיה כל שהיא.

"בכל פעם שהיה אבא חוזר מחו"ל לצורך נסיע בנרשא המעליות לא היה הגרש"י יכול להתאפק, והוא ב לשמוע הכל מיידית", מספר הגרא"מ. "באחת הפעמים את אבא באמצע רחוב יפו, בראכה שוק מחנה יהודה, ו את פליאתו על כך שעדיין לא טרח לעדכן אותו בחידו האחרונים שנתחדשו לו בנושא המעליות. וכך, במשך ע ארוכה עמדו השניים, על מדרכת רחוב יפו הסואן, וגו יחדיו מושגים טכנולוגיים ונוסחאות פיזיקליות לצד מונג תורניים והגדרות הלכתיות הנגזרים מהם..."

בטמים ממעל – ועד הארץ מתחת

לצד גדולי הדור ויראי ההלכה שהריצו את שאלותי למכון, הולך שמו לפני עד היום בקרב המוסדות הרשמי ומעניין, שלמרות שישנם אחרים, ג'מישים וידידותי יותר, מתברר כי ישנה עדיין עדיפות לדעת התו האותנטית שאינה מתפשרת בפני איש.

כך למשל, לפני כחמש עשרה שנה הריצה הרש לבטיחות בדרכים, בשיתוף עם משרד התחבורה, פרוייק של פיתוח נסיוני של מערכות איתות בצמתים לא מרומזרי או הותקנו לרוחב כבישי הצומת נורות איתות (ע"ע חתול", אשר מתחילות להבהב רק כשעה שהולך רגל כנ לצומת). הרשויות עסקו בכך פנו למכון המדעי טכנולוגי להלכה, בבקשה לתכנן את המערכת בצורה שתאפשר ג יהודים שומרי שבת לעבור בה לכתחילה. הגר"י הלפר חקר את הנושא, כתב על כך תשובה הלכתית והגיש שור של הצעות מעשיות, אשר בשילוב כולן נפתרת הבעי לגמרי.

אך לא רק הם. הרב הלפרין מספר כי "למכון פונים מב הגופים, מהצבא ומהשב"כ, מהמדעית, המשטרה והשב"כ המשן בעמוד ל"א א

הכל מופיע בתורה

ה'תש"ן מעמוד ט"ו

הן כאשר הם עומדים בפני השורש, מתוך כלשהו או שמתעורר צורך לספק הור"י בנוגע למכשיר או פיתוח חדש שמתגנש לכאורה עם ההלכה. במהלך השנים אמו אבא כי הוא ענה לשאלות 'מהשמים' ממעל ועד הארץ מהשורה ללויינים (מפחות הלויין הראשון, 'עמוס ו', וכו') ועד לשאלות שמתעוררות בצוללות (וחפלות) מים בשבת (עור)..."

למרות שורכה מהימרים לדעת בכיכול על המתרחש מאחורי הקלעים, בתחנות הכח ובחודי הפיקוד של חברת החשמל, הרי יודעי דבר מכירים בעובדה כי המערכות לפני ולפנים, ואולי יותר מאנשי חברת החשמל עצמם הם מהגרסי המכון, שהשקיעו בענין עבודת נגלים ממושכת של שנים ארוכות, פעילות שטח מקצועית והצעות פתרון ויישור.

— מדוע החברות הללו מניעות מכון ולא למוכנים פורטים יותר?

"בעיקר משום שיטתה הדישה ציבורית לכן. אם מודרכ בצבא או בכל גוף ממלכתי אחר, הרי שהורשה מגיעה שם מהורכנים או מהחילאים, אך כחוסם העסקי הדישה מגיעה מהשטח, מהלקוחות. היום הפנימו גם בחב- רות הגדולות ביותר שאם ברצונן למכור מכשיר חשמל בלי בעיה — כדאי שהפתרון המוצע יהיה על כולם. מצד שני, חברות המעלות לא אהבת את הפתרון של המכון, ושם מנסים לשכנע את הדידים שדופשו פתרונות אחרים, 'מקלים' יותר, הבעיה היא, שאם מדובר בלקוחות המקפידים על

הזכיה, הם לא יסכימו לכך".
לצד זאת, ישנה היום את התופעה שבה יש מי שמוסה לעקוף מימין את המכון. לא חסרים גופים חדישים שסבורים כי המכון, המתבסס כאמור על פסקי הגרסי' וגורלי דרתי, אינו מתמודד יתר על המידה... לכן רואג המכון מפעם לפעם להרחיב את רבנים את עמדותיו בנוגע להזמנת- ית הטכנולוגיות הברועות (מוגנים, מקורים, מדי מים ועוד) תוך הבהרה והסגרת ההלכתית על כדיון.

לסיום אור הודים בפני הגרא"מ הלפרין כצד זה אבני שליטי"א, שליחה את הכפון המעלית היתה

תוספת לגליון המודיעין — ל"א

המכשירים כשעה שהם התכנסו על עיקרון המנוף — מצליח להרכיב פצרים ולשמור על קצב כאשר המכשיר הליו עבדו ממנו לעידן הדיגיטלי. אך הרב הלפרין מבטיח שאין כל שינוי:

שמודרכ ממהותים בעלי ידע רב מתערכ כל התפתחויות והוא מלווה כל שכלול שמתחסי למכשיר כזה או אחר. הוא נוהג לומר שהכל מופיע בתורה. אחד היואטיסי, שהוא אומר מתיחס לדבריו של בן בג בפיקל אבות, 'הפוך בה והפוך בה רכלא בה'.

'ראשית, הוא אומר, מי שאמר את המוציא הו הוא בן בג בג, שותפי אומר שהיה ג', שכן לרוב מי שמגיע 'מבחוץ' רואה את עוצמתה של ידעת התורה. אך פרט לכן נאמר כאן פעמים 'הפוך בה', שכן על כל דור דור מוטלת המשימה להפוך בה שוב ושוב, חרשים, בכל חתום מדעי, ואין זה משנה אם בפיוק, בכיתה או לחבין בעורתם עוד תחומים בתורה" ולגלות שהכל כבר מופיע בה. אין כל חדש חת השמי"י.